

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи

_____ Антон Пантелеймонов
« _____ » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

галузь знань: 03 гуманітарні науки

спеціальність: 033 – культурологія, 034 – філософія

освітня програма: філософія

вид дисципліни: обов'язкова

факультет: філософський

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

« » _____ 2020 року, протокол № _____

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Шведова Я.В., кандидат педагогічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол від « » _____ 2020 року № _____

В.о. завідувача кафедри педагогіки

_____ Оксана ЖУКОВА
(підпис)

Програму погоджено методичною комісією: факультету психології

Протокол від « » _____ 2020 року № _____

Голова методичної комісії

_____ Юлія ГІМАЄВА
(підпис)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол від « » _____ 2020 року № _____

Голова методичної комісії філософського факультету

_____ Сергій ГОЛІКОВ
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів філософського факультету зі спеціальності 033 – культурологія, 034 – філософія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування системи знань про цілісний педагогічний процес у вищому навчальному закладі та забезпечення професійної підготовки педагогічних кадрів для вищої школи.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у вивченні закономірностей навчання і виховання студентів, їх наукової та професійної підготовки як фахівців відповідно до вимог держави, закономірностей науково-педагогічної діяльності викладача, а також соціально-психологічні особливостей професійно-педагогічного спілкування і відносин викладачів і студентів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити слухачів магістратури з сучасними тенденціями розвитку вищої освіти в Україні та інших країнах світу;
- ознайомити із новими феноменами організації пізнавальної діяльності сучасної молоді;
- сформулювати уявлення про безперервну систему освіти;
- розкрити зміст основних педагогічних категорій (педагогіка, освіта, виховання, навчання, педагогічний процес, його форми, методи);
- сформулювати установку на пошук взаємозв'язків філософських, соціально-економічних, психологічних наукових ідей з проблемами навчання, виховання, освіти (про унікальність і неповторність кожної людини, про ставлення до неї як до вищої цінності, про розвиток активності, самостійності, творчості суб'єкта, його самореалізацію);
- сформулювати вміння розв'язувати педагогічні завдання, ситуації;
- сприяти професійному самовизначенню особистості, засвоєнню нею системи педагогічних цінностей;
- надати уявлення про історію і сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні і провідних країнах світу;
- сприяти виробленню у майбутніх викладачів індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності;
- вдосконалювати вміння самостійно працювати з науковою (спеціальною, педагогічною) літературою, з пошуково-довідниковою системою Інтернету;
- розвивати творче, конструктивне критичне мислення майбутніх викладачів як основи професійної педагогічної майстерності.

1.3. Кількість кредитів – 3 (денна форма)

1.4. Загальна кількість годин – 90 (денна форма)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
20 год.	
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	
Лабораторні заняття	
-	
Самостійна робота	
60 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

Очікувано, що в результаті вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» у студентів будуть сформовано загальні, спеціальні та інтегральні компетентності:

Загальні компетентності:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісні взаємодії при вирішенні поставлених завдань.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність до виконання професійних завдань і педагогічних функцій в умовах мінливого освітнього середовища;
- здатність до критичного осмислення світових тенденцій, складних процесів та явищ у системі вищої професійної освіти і застосування технологічного підходу до їх аналізу та прогнозування;

- здатність до впровадження інноваційних педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання;
- уміння здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- здатність доступно та аргументовано представляти результати досліджень у письмові та усні формах, брати участь у наукових дискусіях;
- здатність здійснювати аналітичний пошук наукової інформації та оцінювати її за критеріями доцільності та достовірності;
- здатність визначати заходи, що можуть забезпечити досягнення окреслених цілей, покращити результати діяльності;
- здатність до педагогічного спілкування на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників педагогічного процесу;
- здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації протягом педагогічної діяльності;
- здатність до самоаналізу та коригування педагогічної діяльності, саморозвитку, самовдосконалення.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні професійні завдання і проблеми у галузі освіти, що передбачає дослідницьку та інноваційну діяльність в динамічних умовах вищого навчального закладу

Програмні результати навчання:

- розуміти місце дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань і навчальними дисциплінами;
- аналізувати вплив соціокультурних чинників на трансформаційні процеси у системі освіти;
- здатність розв'язувати складні професійні завдання і проблеми у галузі освіти, що передбачає дослідницьку та інноваційну діяльність в динамічних умовах вищого навчального закладу;
- демонструвати вміння аналізувати, добирати і використовувати педагогічні технології відповідно до предметної сфери;
- проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ;
- вибирати і реалізовувати комунікативні стратегії і тактики відповідно до контексту педагогічної взаємодії;
- аналізувати результати власної педагогічної діяльності і розробляти програму професійного саморозвитку;
- володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, методами пошуку, оброблення, використання, зберігання і захисту інформації.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка вищої школи

Тема 1. Вища освіта України, її інституції

Етапи становлення й розвитку вищої освіти та школи в Україні. Університети як центри розвитку вищої освіти і науки. Загальні засади побудови сучасної системи вищої освіти в Україні та її структура. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), його основні положення щодо організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти.

Тема 2. Тенденції розвитку вищої освіти в сучасних провідних країнах світу

Основні типи закладів вищої освіти у розвинених країнах світу. Організація навчання й науково-дослідна робота студентів закладів вищої освіти в провідних країн світу. Культура академічної доброчесності в провідних університетах світу й в Україні. Вища педагогічна освіта за кордоном.

Тема 3. Загальні засади педагогіки вищої школи

Педагогіка вищої школи як наука, її понятійно-категоріальний апарат, зв'язок з іншими науками. Методологія педагогіки вищої школи, її рівні. Підходи до вивчення педагогічних явищ і процесів. Методи науково-педагогічних досліджень.

Тема 4. Дидактика вищої школи

Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі (предмет, об'єкт, закономірності, принципи навчання). Зміст освіти у вищій школі. Форми, види і засоби навчання у вищій школі. Підходи до класифікації методів навчання, їх оцінка. Семінарські, лабораторні, практичні заняття (технологія їх організації та проведення). Факультативи, спецкурси і спецсемінари як організаційні форми навчання в вищій школі. Поняття контролю навчальної діяльності студентів: функції, принципи організації, види та форми.

Тема 5. Лекція як провідна форма навчання студентів.

Сутність, дидактична мета і загальна будова лекційного заняття. Види лекцій, їх характеристика: проблемна лекція; лекція-провокація; лекція прес-конференція; бінарна лекція; інтерактивна лекція; лекція - консультація; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція із заздалегідь запланованими помилками; лекції з аналізом конкретних ситуацій; мультимедійна лекція.

Тема 6. Активні і інтерактивні методи навчання у вищій школі.

Сутність, мета та переваги активного та інтерактивного навчання. Характеристика. Концептуальні положення. Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних методів навчання. Форми та методи інтерактивного навчання: ділові та рольові ігри; тренінги; квести; групова дискусія; диспут; кейс-метод; метод проектів; мозковий штурм; діаграма

Венна, INSERT, Ромашка Блума, mind-map, метод Дельфі, метод 6 капелюхів, метод вигаданих персонажів, метод синектики, «риб'ячий скелет або фішбоун»; метод роботи в малих групах; «круглий стіл». Педагогічні умови застосування інтерактивних методів навчання в сучасних закладах вищої освіти. Вимоги до особистості педагога у процесі організації інтерактивного навчання.

Тема 7. Сучасні технології навчання у закладі вищої освіти

Технологічний підхід до процесу навчання. Особливості, ознаки та структурні компоненти педагогічних технологій. Типологія педагогічних технологій. Особистісно-орієнтовані технології. Технології розвитку критичного мислення. Технологія проблемного навчання. Технології інтерактивного навчання. Технологія навчання у співробітництві. Ігрові технології навчання. Технологія навчання на основі кейсів. Технологія проектного навчання. Технології створення ситуацій успіху в навчанні. Технологія дистанційного навчання. Арттехнології в освіті. Технології рефлексивного управління навчальною діяльністю.

Тема 8. Педагогічна майстерність викладача. Інноваційна діяльність.

Вимоги до викладача закладу вищої освіти. Особливості педагогічної діяльності сучасного викладача та основні її напрями. Педагогічна культура й майстерність викладача закладу вищої освіти, шляхи їх формування. Інноваційна діяльність педагога вищої школи, сутність, складові.

Тема 9. Студент як суб'єкт педагогічного процесу.

Розвиток особистості студента як педагогічна проблема. Основні фактори розвитку особистості. Специфіка формування особистості в юнацькому віці. Студентське самоуправління, перспективні напрями його розвитку. Професійне самовдосконалення майбутніх фахівців. Самостійна робота студентів, шляхи підвищення її ефективності. Самовиховання, самонавчання, самоосвіта.

Тема 10. Науково-дослідна робота студентів як важливий чинник ефективності професійної підготовки фахівців з вищою освітою.

Мета і зміст навчально-дослідної роботи студентів. Науково-дослідна робота студентів як компонент фахової підготовки. Педагогічне керівництво науково-дослідною діяльністю студентів. Навчальна і виробнича практика студентів. Сучасні вимоги щодо якості підготовки сучасного фахівця з вищою освітою.

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Вища освіта України, її інституції	10	2	2			6							
Тема 2. Тенденції розвитку вищої освіти в сучасних провідних країнах світу	10	2	2			6							
Тема 3. Загальні засади педагогіки вищої школи	8	2				6							
Тема 4. Дидактика вищої школи	8	2				6							
Тема 5. Лекція як провідна форма навчання студентів	10	2				8							
Тема 6. Активні і інтерактивні методи навчання у вищій школі	8	2				6							
Тема 7. Сучасні технології навчання у закладі вищої освіти	10	2	2			6							
Тема 8. Педагогічна майстерність викладача.	10	2	2			6							

Інноваційна діяльність.												
Тема 9. Студент як суб'єкт педагогічного процесу	2	2										
Тема 10. Науково-дослідна робота студентів як важливий чинник ефективності професійної підготовки фахівців з вищою освітою	4	2	2									
Підготовка до заліку						10						
Усього годин	90	20	10			60						

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість год.
1	Питання до обговорення: Підготувати та провести інтелектуальний турнір: Сучасні тенденції розвитку вищої освіти. Тематичні площини для обговорення: Вища освіта в умовах цивілізаційних змін. Глобалізаційні виклики для вищої освіти. Неперервність вищої освіти як світова тенденція і освітня парадигма	2
2	Проектна робота: Розвиток вищої освіти в одній із провідних країн світу. Захист проекту на занятті	2
3	Питання до обговорення: Технологізація та інформатизація вищої освіти. Вища освіта в умовах інформатизації суспільства. Технологізація освіти як показник її якості. Інформаційні технології в інформаційному суспільстві. Новітні педагогічні технології. Як Ви розумієте поняття «особистісно орієнтоване навчання»? Які умови необхідно створити для організації навчання у вищій школі як особистісно орієнтованого і студентоцентрованого?	2
4	Питання, які виносяться для вивчення та обговорення: Як Ви розумієте інноваційну діяльність і інноваційну діяльність педагога вищої школи? Чим відрізняються поняття інноваційної діяльності і творчої діяльності? В чому полягає сутність інноваційної діяльності педагога вищої школи? Які її складові? Що або хто виступає продуктом інноваційної діяльності педагога вищої школи? Які етапи в інноваційній діяльності педагога вищої школи Ви б виділили? Як Ви розумієте поняття «інноваційна людина»?	2

5	Семінар «круглий стіл»: Сучасні вимоги щодо якості підготовки сучасного фахівця з вищою освітою?	2
	Всього:	10

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
1	Складіть питання до обговорення теми структура системи вищої освіти України.	4	звіт про самостійну роботу
2	Розробіть завдання для чотирьох станцій квесту на тему дидактика вищої школи	4	успішність виконання проекту
3	Розробіть проект дидактичної гри з курсу «Педагогіка вищої школи» (завдання виконується в мікрогрупах)	4	успішність виконання проекту
4	Відвідайте 2-3 лекції викладачів, проаналізуйте їх за критеріями, поданими у додатках	6	звіт про самостійну роботу
5	Розробіть проблемну міні-лекцію з педагогіки вищої школи	6	звіт про самостійну роботу
6	Складіть план-конспект практичного заняття однієї з тем дисципліни з використанням інтерактивних технологій.	4	успішність виконання проекту
7	Запропонуйте проблемні питання для дискусії на тему «Академічна доброчесність» для студентів 4 курсу	2	звіт про самостійну роботу
8	Скласти структурно-логічну схему на вибір за завданнями (у вигляді презентації в програмі Power Point за темою (завдання може бути виконано у мікрогрупах): сутність кейс-технології, сутність технології проблемного навчання, сутність технології розвитку критичного мислення, інтерактивні технології навчання, ігрові технології, технологія дистанційного навчання, інформаційно-комунікаційні технології навчання.	4	успішність виконання проекту
9	Підготовка до заліку	20	
10.	Підготовка до семінарських занять	10	
	Разом	60	

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

(не передбачені)

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Програмою передбачено наступні методи навчання:

- *лекції*, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо педагогічних явищ, процесів, законів, закономірностей, уявлень про понятійно-категоріальний апарат з педагогіки вищої школи;
- *семінарські заняття*, що проводяться в інтерактивній формі.
- *самостійна робота*, яка передбачає підготовку студентів до лекцій та семінарських занять та виконання декількох видів самостійної роботи, які повинні бути складені у визначений викладачем термін.
- *консультація* – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: імітаційні (ділові ігри, мозкова атака, аналіз і розв'язання конкретних педагогічних ситуацій, «круглий стіл»); неімітаційні (лекції-бесіди, або «діалог з аудиторією», інтелектуальна розминка).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У якості поточного контролю передбачено оцінювання роботи студента на семінарських заняттях, активність на лекційних, а також оцінювання самостійної роботи.

Форма організації контролю знань: індивідуальна, групова, фронтальна перевірка, самоконтроль. Види контролю: поточний (тематичний), підсумковий. Методи контролю: усна перевірка, письмове опитування, перевірка самостійних робіт, залік.

Контроль якості виконання додаткових самостійних завдань здійснюється в межах індивідуальної роботи викладача зі студентами, передбачених програмою.

У якості підсумкового контролю з дисципліни передбачено складання заліку. Залік є письмовою роботою, яка складається із двох завдань. Кожне завдання оцінюється у 20 балів. Перше завдання містить питання, яке відбиває розуміння теоретичного матеріалу з дисципліни. Друге - питання практичного характеру, яке спрямоване на оцінювання застосування знань на практиці.

Роботу розподілено на варіанти. Номер варіанту роботи може бути закріплений за студентом шляхом випадкового вибору або за вибором викладача.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Робота на лекціях, семінарських заняттях та самостійна робота	Підсумковий контроль - залік	Сума
Змістовий модуль 1	40	100
Т 1-6		
60		

Максимальна кількість балів, які може набрати студент за виконання усіх видів роботи складає 60 балів.

Максимальна кількість балів, що нараховується за семінарське заняття - 3 б. За активність на лекції – 0,5. За виконання завдань до самостійної роботи – 5б.

Підсумковий контроль.

Студент є допущеним до підсумкового семестрового контролю за умови виконання самостійної роботи (мінімальна кількість балів 20).

Критерії оцінювання залікової роботи

Бали	Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання підсумкової (залікової) роботи
20-18	У відповіді повністю розкрито зміст питання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійної роботи. Студент демонструє вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення прикладних завдань.
14-10	Відповідь на контрольне питання є неповною, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом є середнім. Студент демонструє слабку інтеграцію теоретичних і практичних знань.
9-5	У відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; студент слабо володіє термінологією дисципліни. У прикладних питаннях студент слабо орієнтується, має труднощі із встановленням зв'язку між теоретичними і практичними знаннями.
0-4	Відповідь практично відсутня, студент ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання і відтворення окремих фактів та фрагментів. Знання безсистемні, дуже

	фрагментарні та поверхові.
--	----------------------------

Бали	Критерії оцінювання відповіді на практичне питання підсумкової (залікової) роботи
20-18	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, володіє аналітичним мисленням, глибоко аналізує практичну ситуацію з опорою на здобуті теоретичні знання, виявляє творчі здібності, пропонує нестандартний підхід до вирішення проблеми
14-10	Студент допускає несуттєві неточності при застосуванні знань та умінь під час вирішення практичного завдання
9-5	Студент не мовною мірою засвоїв основний теоретичний матеріал, допускає суттєві помилки. Не в повній мірі здатний використовувати знання для вирішення проблемних ситуацій
0-4	Відповідь практично відсутня, студент демонструє незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; не володіє термінологією, відсутнє розуміння змісту прикладного завдання та його зв'язок з теоретичними знаннями. Відповіді носять хаотичний характер.

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

Питання до заліку

1. Педагогіка вищої школи як наука, її понятійно-категоріальний апарат, зв'язок з іншими науками.
2. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи.
3. Етапи становлення й розвитку вищої освіти та школи в Україні.
4. Загальні засади побудови сучасної системи вищої освіти в Україні та її структура.
5. Основні положення щодо організації навчально-виховного процесу у ЗВО, занесені до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.).
6. Методологія педагогіки вищої школи, її рівні. Підходи до вивчення педагогічних явищ і процесів.
7. Методи науково-педагогічних досліджень.

8. Завдання педагогіки вищої школи на сучасному етапі. Доповніть перелік завдань педагогіки вищої школи як науки.
9. Розкрийте сутність педагогічного експерименту, основні вимоги до його проведення.
10. Сформулюйте суттєві протиріччя сучасного педагогічного процесу ЗВО.
11. Навчально-дослідна робота студентів, її роль у професійному становленні фахівців.
12. Професійне самовдосконалення майбутніх фахівців.
13. Особливості педагогічної діяльності сучасного викладача та основні її напрями.
14. Педагогічна культура й майстерність викладача закладу вищої освіти, шляхи їх формування.
15. Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі (предмет, об'єкт, закономірності, принципи навчання).
16. Зміст освіти у вищій школі.
17. Закономірності й принципи навчання у вищій школі.
18. Форми, види і засоби навчання у вищій школі.
19. Підходи до класифікації методів навчання, їх оцінка.
20. Лекція як провідна форма навчання студентів. Охарактеризуйте види лекцій та покажіть їх особливості.
21. Семінарські, лабораторні, практичні заняття (методика їх організації та проведення).
22. Сучасні педагогічні технології.
23. Самостійна робота студентів, шляхи підвищення її ефективності
24. Контроль та облік результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів.
25. Науково-дослідна робота студентів як важливий чинник ефективності професійної підготовки фахівців з вищою освітою
26. Основні типи закладів вищої освіти у розвинених країнах світу.
27. Організація навчання й науково-дослідна робота студентів закладів вищої освіти в провідних країнах світу.
28. Культура академічної доброчесності в провідних університетах світу й в Україні.
29. Що означає принцип єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання?
30. Розкрийте напрями реалізації принципу забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації.
31. Світові моделі освіти.
32. Визначте сучасні напрями оновлення змісту освіти вищої школи.

Приклади практичних ситуацій

1. Практичні заняття, які проводить викладач Краснов в групі студентів першого року навчання, оцінюються ним самим низько через недостатню активність, продуктивність та зацікавленість студентів та їх формальне ставлення до предмету та семінарів. Студенти в аудиторії часто

відволікаються на спілкування в форумах і соціальних мережах. Спроби Краснова заборонити використання смартфонів на занятті зазнають невдач. Які, з вашої точки зору, дії викладача мають збільшити продуктивність занять?

2. На кожній лекції викладача Краснова студент Володимир активно задає питання, коментує, наводить альтернативні точки зору на проблеми, що висвітлюються у лекції. Складається враження, що студент Володимир конкурує з лектором. Що може і повинен зробити Краснов в цьому випадку?

3. Викладач Белов працює переважно на заочном відділенні. Більшість студентів старше викладача в середньому на 10 років. Белов бачить, що його молодість є причиною пасивності, ізоляції студентів в аудиторії. Студенти, здається, соромляться того факту, що вони старші за викладача, вони не в змозі зайняти студентську позицію. Що повинен зробити Белов, бо збентеження студентів блокує їхню креативність, заважає навчальному процесу?

4. Викладач Волков пояснює хід семінарського заняття. Тишу в аудиторії порушують двоє студентів, які перемовляються і цікаво дивляться у смартфон. Відео починає голосно грати на смартфоні. У цей час ці двоє студентів починають голосно сміятися, спостерігаючи за відео з інтересом. Як діяти в даній ситуації викладачу?

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник; за ред. В.Г.Кремня. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2004. 384 с.
2. Гребенюк О.С. Теория обучения: учебник для студентов высших учебных заведений. М.: ВЛАДОС ПРЕСС, 2003. 384 с.
3. Гура О.Ш. Педагогіка вищої школи. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
4. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
5. Поляк Л.Б. Ділова гра як спосіб організації пізнавальної діяльності Директор школи. 2003. № 2. С. 7 – 8.
6. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.
8. Нісімчук А. С, Падалка О. С, Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології навчальний посібник. К. : Видавничий центр “Просвіта”, 2000. 368 с.
9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник рекомендований МОН України. К.: Центр учбової літератури, 2017. 470 с.

10. Загвязинский В.И. Теория обучения: современная интерпретация: М.: Издательский центр «Академия», 2001. 192 с.
11. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія / А.М.Алексюк. К.: «Либідь», 1998. 558 с.
12. Никитина Н.Н. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика: учебное пособие. М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 224 с.
13. Степанов О.М. Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: посібник. К.: Академвидав, 2003. 504 с.
14. Галузинський В.М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. К.: ІНТЕЛ, 1996. 168 с.
15. Краевский В.В. Методология педагогики: новый этап: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. М.: Академия, 2006.
16. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М., 2008.
17. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике. М., 1996.
18. Закон України «Про вищу освіту» (1 липня 2014 р.): електронний ресурс: <http://www.office-metodist.com.ua/data/13556/-12k>.
19. Слостенин В.А. Психология и педагогика: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2001. 480 с.
20. Основы педагогики и психологии высшей школы / под ред. академика А.В. Петровского, М. 1986.
21. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Академия, 2005. 400 с.

Допоміжна література

1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти в стратегії «українського прориву» // Вища освіта України. 2008. № 2. С. 10-17.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. 147 с.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие. М., 1998. 155 с.
4. Студент у законодавчому просторі вищої освіти : зб. нормативно-правових актів / укл. В. Д. Шинкарук, Н. Б. Шуст, С. М. Романюк, А. І. Клименко, О. Г. Труханова ; за заг. ред. І. О. Вакарчука. К. : Знання України, 2008. 410 с.
5. Ямковський В. Ранжування університетів – крок до відкритості та прозорості вищої освіти // Вища освіта України. 2007. № 3. С. 31-64.
6. Шиянов Е.Н. Развитие личности в обучении: учебное пособие. М.: Издательский центр «Академия», 1998. 288.

12. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО–ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. <http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
2. http://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/files_pol Сайт Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна: основна документація
3. <http://www.pu.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
4. <http://nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
5. <http://www.dnpb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського
6. <http://korolenko.kharkov.com/> – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка
7. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном
8. <http://ostriv.in.ua/> – Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»
9. <http://www.edu-post-diploma.kharkov.ua/> – Офіційний сайт Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»
10. <http://guonkh.gov.ua/> – Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
11. <http://www.portal-slovo.ru/> – Образовательный портал «Слово»
12. <http://www.gumer.info/> – Библиотека Гумер – гуманитарные науки

Додаток 1

Завдання та система оцінювання самостійної роботи студентів денної форми навчання, які перебувають у відрядженні у зв'язку з академічною мобільністю

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Строки виконання	Кількість балів	Форма контролю
1	Есе на тему: «Роль вищої освіти у ХХІ столітті».	Другий тиждень вересня	6	звіт про самостійну роботу(надсилаєти на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
2	Виконання проектної роботи: «Сучасні проблеми вищої освіти та стратегії їх вирішення»	Третій тиждень вересня	6	успішність виконання проекту(надсилаєти на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)

3	Розробіть проект дидактичної гри з курсу «Педагогіка вищої школи»	Останній тиждень жовтня	6	успішність виконання проекту(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
4	Розробіть проблемну міні-лекцію з однієї з тем курсу «Педагогіка вищої школи» з використання методів активізації навчання	Перший тиждень жовтня	6	успішність виконання проекту (надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
5	Складіть план-конспект практичного заняття однієї з тем дисципліни з використанням інтерактивних технологій навчання	Другий тиждень жовтня	6	звіт про самостійну роботу(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
6	Есе на тему: Мій погляд на оптимальне співвідношення аудиторного навантаження і самостійної роботи студента. (Розглянути різні дисципліни, проаналізувати умови ефективної самостійної роботи студентів)	Третій тиждень жовтня	6	успішність виконання проекту(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
7	Майстерність педагогічного спілкування. Культура вирішення педагогічних конфліктів. Розв'язання кейсів (кейси наведено у додатках)	Останній тиждень жовтня	6	звіт про самостійну роботу(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
8	Відвідайте 2-3 лекції викладачів, проаналізуйте їх за критеріями, поданими у додатках	Перший тиждень листопада	6	успішність виконання проекту(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
9	Складання рецензії на наукову статтю (наведено у додатках)	Другий тиждень листопада	6	звіт про самостійну роботу(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
10.	Окресліть шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.	Третій тиждень листопада	6	звіт про самостійну роботу(надсилати на ел.адресу aroslavasvedova7@gmail.com)
	Разом		60	

Система оцінювання самостійної роботи студентів, які навчаються за програмою академічної мобільності

За результатами виконання звітів та проектів із самостійної роботи, що передбачена з певних тем студенти окремо отримують бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за кожну з десяти тем – 6 балів.

Бали	Критерії оцінювання
0-1	Студент безсистемно висвітлив питання з грубими помилками та відсутнє розуміння основної суті питань, висновків, узагальнення. Виконане завдання частково відповідає вимогам щодо його оформлення.
2-3	Завдання містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів сутністю питань з певної теми, виявив теоретичні знання, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Завдання містить неповні відповіді, мають місце помилки при висвітленні змісту матеріалу. Виконане завдання не в повній мірі відповідає вимогам щодо його оформлення.
4-5	Завдання містить відповіді, в яких відтворюється значна частина змісту завдання. Студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У змісті виконаного завдання допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу.
6	Завдання містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент показує глибоке оволодіння матеріалом, висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал

Орієнтовна схема аналізу лекції

1. **Зміст лекції:** науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки. Ідейна спрямованість - відбір змісту матеріалу, що викладається, висвітлення його з певних філософських позицій, визначення головних ідей світосприймального характеру, питання методології науки, зіставлення різноманітних концепцій. Активізація мислення, висунення проблемних питань, показ суперечностей упродовж лекції, ознайомлення з історією наукового пошуку, визначення проблем для значущості матеріалу та його застосування в майбутній спеціальності – професійна спрямованість. Пояснення найбільш складних питань. Наявність завдань для самостійного відпрацювання матеріалу, зв'язків із попередніми лекціями, розділами курсу, внутрішньопредметних та міжпредметних зв'язків.
2. **Методика читання лекцій:** чітка структура лекції, логіка викладу, повідомлення літератури до теми або до всього курсу. Доступність, аргументованість. Виокремлення головного у матеріалі та висновках. Використання деяких прийомів закріплення - повторення, запитання на перевірку розуміння, засвоєння, підведення підсумків. Використання ТЗН (у разі необхідності), застосування лектором опорних матеріалів (текст, конспект, окремі записи, відсутність опорних записів тощо).
3. **Керівництво роботою студентів:** Допомога у веденні записів (зміна темпу: уповільнений темп за умов важливості виділення матеріалу), використання прийомів підтримки уваги – цікаві приклади, риторичні запитання, жарти і т. ін. Спонування до запитань з боку студентів.
4. **Особистість лектора:** Знання предмету. Емоційність, голос, дикція. Якість, чіткість, забарвленість, грамотність мовлення. Зовнішній вигляд. Уміння триматися перед аудиторією. Уміння бачити та відчувати аудиторію, встановлювати з нею контакт.
5. **Результати лекції:** інформаційна цінність лекції. Виховний вплив. Досягнення дидактичних цілей.

Додаток 3

1. Випадково чуєте, як студент розповідає своїм друзям, що предмет, який ви викладаєте зовсім не потрібний йому як майбутньому фахівцю. Що робити в такій ситуації? Чи може студент з погляду власного досвіду оцінити необхідність вивчення предмету?
2. Викладач призначив дату здачі письмової роботи, але студенти наполегливо приносять і передають роботу через тиждень, через місяць і навіть на іспит/залік. Чи варто приймати роботу? Чи повинен викладач знижувати бали?

3. На захисті проекту ви поставили студенту високий бал, але пізніше виявилось, що робота була списана. Що робити, щоб запобігти падінню авторитету викладача?
4. У аудиторії студенти задають вам питання, на яке ви не можете відповісти на даний момент. Як правильно поступити?
5. Що ви будете робити, якщо відчуваєте зниження інтересу студентів під час лекції?
6. Що ви будете робити, якщо ви виявите, що більшість студентів не готові до семінару, навіть якщо ви дали питання та літературу заздалегідь?
7. Викладач, запізнюючись на заняття, підходить до аудиторії і чує «знайомий голос». Відкриваючи двері, він бачить студента, який повністю копіює всі його дії і, кривляючись, пояснює «новий матеріал». Всі сміються, хтось вже помітив викладача. Що робити в такій ситуації?
8. Ви студент на практиці. На відкритому заняття у вас не вистачило достатньо матеріалу, запланованого для лекції, і залишився час, який потрібно чимось заповнити. Що ви будете робити?
9. Уявіть, що ви підготувалися до заняття, а студенти вже знайомі з цією темою і відкрито показують це вам. Як потрібно вчинити?

Додаток 4

Перелік статей для самостійного опрацювання

1. Андрощук І. Основні підходи до проведення моніторингу результатів навчання студентів. Професійне становлення особистості. 2013. № 2. – С. 35-38.
2. Зінченко О. В. Концепція моделювання системи професійно-педагогічної підготовки студентів університетів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі: монографія. Луганськ : ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. С. 125-145.
3. Зінченко О. В. Світові підходи забезпечення якості підготовки фахівців у вищій школі. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі: монографія. Луганськ ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. С. 37-43.
4. Сігаєва Л. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу в професійній підготовці майбутніх фахівців. Професійне становлення особистості. 2013. № 2. С. 26-29.

Типовий план написання тексту рецензії:

Об'єкт і предмет аналізу.

Актуальність теми.

Короткий зміст.

Формулювання основної тези.

Загальна оцінка.

Недоліки, хиби, огріхи праці.

Висновки.

Об'єктом оцінювання є повнота, глибина, всебічність розкриття теми; новизна та актуальність поставлених завдань і проблем; коректність аргументації і системи доказів; достовірність результатів; переконливість висновків.

Наукова рецензія виконує такі функції: інформування, тобто ознайомлення з науковим твором (або кількома творами); оцінювання та осмислення у науковому соціумі певного знання. Особливість рецензії полягає у вмінні спілкуватися, вести діалог (часто уявний) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Нерідко автор рецензії виявляє свої особистісні цінності, виступає аналітиком чи полемістом, який зі знанням справи оцінює первинний документ, висуває свої зауваження, подає поради, рекомендації, пропонує імпульси до наукового діалогу.